

Turkey in the 20th century
Standard level
Paper 1

Monday 27 April 2015 (morning)

1 hour 30 minutes

SOURCE BOOKLET

Instructions to candidates

- Do not open this source booklet until instructed to do so.
- Use the sources to answer the questions in paper 1.

Tema 1 **20.Yüzyıl doğarken Türkiye**

Aşağıdaki kaynaklar ve ilgili sorular I. Dünya Savaşı ve etkileri hakkındadır.

Kaynak A Monroe Doktrini, *Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi 12* (2012), Yasemin Okur et al, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları 'dan alınmıştır.

Monroe Doktrini ABD Başkanı James Monroe tarafından 1823 yılında formüle edilen etkili bir dış politika aracıdır.

1. ABD, Avrupa devletlerinin Amerika kıtasında yeniden sömürgecilik hareketlerine girişmelerine ve kendi sistemlerini kıtanın herhangi bir yerinde uygulamak için yapacakları girişimlere izin veremez.
2. ABD, Avrupalı güçlerin arasında bunları ilgilendiren soruna, savaşlara ve politikalara karışmamayı esas alır.

Kaynak B “Sevr Anlaşması, Ekonomik kararlar”. *Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi 12* (2012), Yasemin Okur et al, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları 'dan alınmıştır.

- Kapitülasyonların devam etmesi ve bütün devletlerin yararlanması kabul edildi
- Osmanlı maliyesinin denetimi, galip devletlerce oluşturulacak bir komisyona verildi.

Kaynak C Tülay Çağlarer, “Nüfusta nereden nereye geldik”, *Yenigün* <http://edirneyenigun.com> 'dan alınmıştır.

Osmanlı Devleti'nde 1829–1831–1844–1856 yıllarında sadece erkek nüfusun belirlenmesi için sayımlar yapılmıştır. Bu sayımlar asker sayısını ve vergi yükümlülüklerini belirlemek amacıyla güdüyordu. 1881–82 ve 1893 yıllarında yapılan sayımlarda kadınlar da sayıldı. Yurdumuzda nüfus 1900 ile 1915 yılları arasında 57 milyondan 29 milyona gerilemiştir. Cumhuriyet Döneminde 1927 yılında yapılan ilk sayımda nüfusumuzun 13 milyon 648 bin olduğu saptanmıştır.

Tema 2 **Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu (1923–1945)**

Aşağıdaki kaynaklar ve ilgili sorular Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarındaki demografik değişimler ve kadın haklarıyla ilgilidir.

Kaynak D *Orta Öğretim Tarih 11*, Yasemin Okur et al, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları (2011) 'dan alınmıştır.

Atatürk'e göre milli eğitimin dayandığı esaslardan biri:

“Türk halkı iyi bir eğitim görmeli ve iyi bir hükûmete sahip olmalıdır. Eğitim okul demektir. Türk köylüsünün pek azı okuryazardır. Ama bu köylüler yeniliklere isteklidir, çocuklarının iyi bir eğitim almasını ister.”

Kaynak E 1923–1945 yılları arasında Türkiye’de kadın hakları konusunda yapılan bazı reformlar.

- Medeni Kanununun kabulü (17 Şubat 1926) (Küçük yaşta evliliğin yasaklanması, miras hukukunda cinsiyet ayrımının kaldırılması, birden fazla kadınla evlenmenin yasaklanması)
- Türk kadınına belediye seçimlerine katılma hakkının tanınması (1930)
- Türk kadınına muhtarlık seçimlerine katılma hakkının tanınması (1933)
- Türk kadınına milletvekili seçme ve seçime katılma hakkının tanınması (1930)

Kaynak F 1923–1945 yılları arasında bazı Türk kadınları. Özcan, Tuğrul (Ed.), (2012). *Ortaöğretim Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük İstanbul: Dergâh Ofset* 'dan alınmıştır..

- Türkiye'nin ilk kadın belediye başkanı seçildi (1930)
- Türkiye’de ilk kadın yargıçlar atandı (1930)
- Türkiye'nin ilk kadın cerrahı çalışmaya başladı (1931)
- Türkiye'nin ilk kadın muhtarı seçildi (1933)
- Sabiha Güreyman Türkiye'nin ilk kadın inşaat mühendisi oldu (1933)
- Yapılan seçimlerde TBMM'ye 18 kadın milletvekili girmiştir (1935)
- İlk kadın doğum uzmanı Dr. Pakize İzzet Tarzı kadın hastalıkları ve doğum alanında uzmanlık eğitimini tamamladı (1935)
- Sabiha Gökçen dünyanın ilk kadın savaş pilotu oldu (1936)

Kaynak G

Osmanlı İmparatorluğu'ndan Modern Türkiye'ye Cinsiyet Rejimi: Süreklilik ve kırılmalar isimli makaleden alıntı. Alpkaya, Faruk ve Duru, Bülent (Ed.), (2012). *1920'den Günümüze Türkiye'de Toplumsal Yapı ve Değişim*, Ankara: Phoenix Yayınevi 'dan alınmıştır.

1920–1945 döneminde –ve sonrasında da– ‘devlet feminizmi’nin kurumsal siyasette kadınlara açtığı alanın başlıca motifi, Türkiye’de kadın çalışmalarının öncülerinden Şirin Tekeli’nin saptadığı gibi, ‘sembolizm’dir: Tek parti döneminde kadınlara rejimin antidemokratik oluşumunu kısmen telafi eder görünecekleri bir rol biçilmiş, Büyük Millet Meclisi başta olmak üzere kurumsal siyasal alandaki sınırlı da olsa varlıkları rejimin demokratikleşme vaadini, en azından potansiyelini temsil etmiştir. Böylece, Türkiye’deki tek parti rejiminin, aynı dönem Avrupa’sının faşist tek parti rejimlerinden farklılaşmasının da simgeleri olmuşlardır. Yine bu dönemde kadın milletvekilleri, Cumhuriyet’in ‘kadın devrimi’nin yanı sıra Batılılaşma, modernleşme, uygarlaşma ve laisizm yönündeki siyasal iradenin simgeleridir: Cumhuriyet’in modern, seçkin, meslek sahibi, öncü kadınları.

Tema 3 **Dünya Savaşları arasındaki küresel değişimler ve Türkiye üzerindeki etkileri (1918–1939)**

Aşağıdaki kaynaklar ve ilgili sorular iki savaş arasında artan faşizm ve militarizm hakkındadır.

Kaynak H *Çağdaş Türk Dünya Tarihi 12*, Yasemin Okur et al, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları (2012)

İtalyan lider Mussolini ve Adolf Hitler

Kaynak I “İki Dünya Savaşı arasında Japonya’da yaşanan zorluklar” www.japan-guide.com (2002) adresinden alıntı ve tercüme

Japonlara karşı ayrımcılık II. Dünya Savaşı’ndan sonra ilişkilerin kötüleşmesinin önemli nedenlerindedir. 1924 yılında, ABD Kongresi Japonya’dan göçü engellemek üzere Göç Kanunu çıkartmıştır. I. Dünya Savaşı’ndan sonra Japonya’nın ekonomik durumu kötüleşmiştir. 1923 yılında Büyük Kanto Depremi ve 1929 buhranı krizi artırmış, fiyatlardaki artış, işsizlik, ihracattaki düşüş toplumsal huzursuzluğu artırmıştır. 1930’larda, askeriye hükümet üzerinde tam kontrol sağlamıştır. Siyasi düşmanlar suikaste uğramış ve komünistler baskı altında tutulmuşlardır. Medya ve eğitimde sansür ve telkinler artırılmıştır. Askeri personel önemli makamları ele geçirmiştir. En önemlisi de Başbakanlıktır. 1933 yılında Japonya, Çin politikaları sebebiyle eleştirilere uğradığı Milletler Cemiyeti’nden ayrılmıştır.

Kaynak J

Japon lise öğrencileri tüfek eğitiminde (1940). *20.yy'da Yükselen Japon Militarizmi* (2011). <http://ictenchan.wordpress.com>

Kaynak K

<http://www.historylearningsite.co.uk> (2014) adresinden tercüme ve alıntı.

1939 yılından itibaren Franco bir diktatördü... Onun kuralları kanundu. Franco İspanya'sı sağ parti diktatörlüklerinin tipik özelliklerini taşımaktaydı. Muhalefet tamamen bastırılmış, gizli polis halk üzerinde kullanılmakta, adil bir seçim sistemi, siyasi muhalefet gibi Avrupa'da genel kabul gören kurallar Franco İspanya'sında tolere edilmemekteydi. Temmuz 1947'de geçen kanunla Franco ölene kadar devlet başkanı ilan edilmişti.

Muhalefet vardı, öğrenciler protestolar gerçekleştiriyorlardı. Katolik Kilisesi ve Bask ayrılıkçı güçleri sürekli bir problemdi. Bunlara rağmen Franco siyasi bir paryaydı. 1955 yılında John Foster Dulles, Amerikan Dışişleri Bakanı, kendisini ziyaret etti ve Soğuk Savaş süresince Komünizmin Avrupa'ya yayılmasını engelleyecek güvenli bir müttefik olarak görüldü.

Kaynak L

"1930'larda Türk Dış Politikası", Atatürk Araştırma Merkezi, T.C Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu <http://www.atam.gov.tr>

- Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne girişi (1932)
 - Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında Balkan Antantının imzalanması (1934)
 - Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin kabul edilmesi (1936)
 - Türkiye, Irak, İran ve Afganistan arasında Sadabat Pakti'nin imzalanması (1937).
-